

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-641871-VII-7020/7006/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 22 marca 2010 r.

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Wam wszystkim Szanowni Ministrowie

W wyniku przeprowadzonych w ostatnim czasie przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wizytacji aresztów śledczych i zakładów karnych dostrzeżono niepokojące zmiany w przyjętej dotychczas w praktyce procedurze stosowania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Ograniczają one gwarancje praworządnego użycia tych środków.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej, pismem z dnia 26 lutego 2010 r. (l.dz. BO-073/2010/570), skierowanym do wszystkich dyrektorów okręgowych Służby Więziennej, anulował pismo swojego poprzednika z dnia 26 października 2004 r. (l. dz. DG-564/2004), dotyczące utrwalania przebiegu stosowania środków przymusu bezpośredniego przy pomocy przenośnych kamer video.

Sposób użycia przez Służbę Więzienną środków przymusu bezpośredniego wobec osób pozbawionych wolności jest przedmiotem szczególnego zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich. Istotnym działaniem w tej mierze było wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2004 r. (RPO-316163-VII/04), w którym Rzecznik przedstawił - w oparciu o zalecenia zawarte w Europejskich Regułach Więziennych - konkretne kierunki zmian, zmierzające ku wzorcowym sposobom użycia każdego z dozwolonych przez ustawę środków przymusu bezpośredniego. Wśród proponowanych rozwiązań znalazł się również zapis wskazujący na konieczność monitorowania i

rejestrowania momentu umieszczania i pobytu osadzonego w celi zabezpieczającej oraz rejestrowania przebiegu stosowania siły fizycznej i innych środków przymusu bezpośredniego za pomocą kamery przenośnej, chyba że charakter zdarzenia (np. przeciwdziałanie próbie zamachu na życie lub zdrowie, ucieczka osadzonego, czy pościg za nim lub inną osobą) lub nagły jego przebieg, nie pozwalają na taką rejestrację.

W wyniku wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich, rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 lutego 2005 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz sposobu postępowania w tym zakresie* (Dz. U. z 2005 r. Nr 39, poz. 365) w § 10 dodano ustęp 3 stanowiący, iż celę zabezpieczającą wyposaża się w telewizyjny system monitorowania z nasłuchem, umożliwiającym nagrywanie i archiwizację obrazu i dźwięku.

Ponadto, Dyrektor Generalny, pismem z dnia 26 października 2004 r. (1. dz. DG-564/2004) zalecił dyrektorom okręgowym, aby w przypadkach stosowania środków przymusu bezpośredniego (poza celą zabezpieczającą), o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 1, 4 - 12 *ustawy z dnia 26 kwietnia 1996r. o Służbie Więziennej* (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761, ze zm.), utrzymywać za pomocą przenośnych kamer video przebieg czynności z tym związanych, a nagrania archiwizować,

Realizacja postulatów Rzecznika stanowi jedną z gwarancji prawidłowego stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej środków przymusu bezpośredniego oraz przyczynia się do poprawy skuteczności nadzoru i kontroli nad ich użyciem. Umożliwia to szybkie wyjaśnienie i zbadanie ewentualnych zarzutów.

Warto podkreślić, iż średnia liczba skarg, jakie osoby pozbawione wolności corocznie kierują do Rzecznika Praw Obywatelskich w związku ze stosowaniem wobec nich środków przymusu bezpośredniego zmniejszyła się po 2004 r. o 25%, zaś w przypadku skarg dotyczących pobić osadzonych przez funkcjonariuszy Służby Więziennej liczba ta zmalała o 41%. Ponadto, podczas wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji, dyrektorzy jednostek penitencjarnych wielokrotnie podkreślali, iż osadzony, wobec którego konieczne jest zastosowanie środków przymusu bezpośredniego, widząc kamerę łagodnieje, często zmieniając swoją postawę. Ma on wówczas świadomość, że

zarejestrowanie przebiegu zdarzeń może stanowić dowód potwierdzający jego niewłaściwe zachowanie. Zatem filmowanie ich przebiegu ma również charakter prewencyjny, minimalizuje bowiem potencjalne źródło naruszenia praw przez osoby pozbawione wolności, ale też przez funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie, a w szczególności spowodowanie przywrócenia w praktyce wskazanych gwarancji praworządnego stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej środków przymusu bezpośredniego.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich